در اختتامیه پنجمین همایش کتاب سال حکومت اسلامی عنوان شد

اتمام نعمت در فرهنگ قرآنی در اختیار خدا بودن حاکمیت جامعه است

مراسم اختتامیه پنجمین همایش کتاب سال حکومت اسلامی همراه با تقدیر از آثار برگزیده در زمینه فقه حکومتی، اندیشه سیاسی و حقوق عمومی، با پیام آیت‌الله جنتی و سخنرانی آیات؛ حسینی بوشهری رئیس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، اراکی رئیس مرکز تحقیقات علمی حکومت اسلامی، کعبی عضو هیئت‌رئیسه مجلس خبرگان رهبری و با حضور شخصیت‌های و اساتید حوزوی و دانشگاهی، ۲۷ اردیبهشت در سالن همایش‌های مدرسه عالی دارالشفای قم برگزار شد.

• مسئولیت تحول عمیق و فراگیر متوجه اندیشمندان و فضلای حوزه است

به گزارش خبرگزاری حوزه، در ابتدای این مراسم پیام آیت‌الله جنتی، رئیس سابق مجلس خبرگان رهبری قرائت شد. آیت‌الله جنتی در این پیام که توسط حجت‌الاسلام والمسلمین عابدی‌نژاد قرائت شد، تصریح کرد: ساختن و پرداختن جامعه الگو و بنیان‌گذاری تمدن نوین اسلامی، آن‌چنان که زمینه عدل الهی در جامعه جهانی را در پی آورد، مهم‌ترین و اساسی‌ترین ماموریت حکومت اسلامی است.

رئیس سابق مجلس خبرگان رهبری، ایجاد این نظم نوین را چنانچه تجارب تاریخی نیز به اثبات رسانده است، مؤثرترین عامل در گسترش دعوت اسلامی و تثبیت ارزش‌های دینی در مقیاس جهانی دانست و افزود: راه یافتن نظام اسلامی به مرحله تمدنی از یک سو به‌معنای پایان بحران‌ها و چالش‌های انسان معاصر و از سوی دیگر، به‌معنای دست یافتن به اصلی‌ترین ابزار هدایت عمومی و اجتماعی خواهد بود.

آیت‌الله جنتی دشوارترین مرحله از مأموریت انبیا و اوصیا و وارثان راستین آنان در طول تاریخ را تأسیس نظام اجتماعی و پرداختن به مقدمات آن دانست و گفت: این نظم اجتماعیِ توحیدی ریشه در نظامی هنجاری دارد و متکی بر مبانی انسان‌شناختی، هستی‌شناختنی و معرفت‌شناختی و عقلانیت اسلامی است.

وی خاطرنشان کرد: دشمنی مستکبران و ستیزه‌جویی آنان و صف‌آرایی جنود جهل که هر یک جلوه‌ای از ولایت طاغوت به‌شمار می‌روند، در برابر دعوت به ولایت الهی دوگانه‌ای است که ساحت تاریخ را به عرصه نبرد خیر و شر بدل کرده است.

آیت‌الله جنتی با اشاره به اینکه بر اساس سنت قطعی الهی، نظام توحیدی سرتاسر جهان را درخواهد نوردید و نور آن تمام زوایای حیات انسانی را روشن و نورانی خواهد کرد، گفت: جهاد و مجاهدت و تمهید اندیشی و مقدمه‌سازی در راه اقامه این امر، همان مغز عبادت و رکن دین و تولی به ولایت الهی و حقیقت کلمه توحید و شهادت به یگانگی خداوند و اقرار واقعی به رسالت محمد مصطفی ﷺ و پذیرش ولایت اهل‌بیت علیهم‌السلام است.

رئیس مجلس خبرگان رهبری، با بیان اینکه شهادت در این جهاد تمدنی به عادت مستمر مجاهدان تمدن‌ساز در مبارزه با طاغوت تبدیل شده است، افزود: اما در سده‌های اخیر و با خیانت برخی از حاکمان کشورهای اسلامی و عافیت‌طلبی و غفلت برخی از خواص و عالمان غیرمهذب و بی‌خبری عمومی، سیطره تمدن غرب رو به افزایش نهاده است.

رئیس سابق مجلس خبرگان رهبری، با اشاره به اینکه پیروزی انقلاب اسلامی با تبیین، معرفی و تحقق اصل مترقی ولایت فقیه و تشکیل نظام اسلامی یک عصیان و خیزش فراگیر علیه سلطه تمدنی غرب در ابعاد مختلف حیات اجتماعی بود، افزود: پیروزی انقلاب، بار دیگر امیدها برای بازتولید تمدن اسلامی و برساختن مدینه نبوی را احیا کرد.

آیت‌الله جنتی خاطرنشان کرد: با این حال و به‌رغم پیروزی‌های شگرف در مقیاس تمدنی، کارهای بسیار و راه‌های نرفته فراوان در پیش داریم.

رئیس مجلس خبرگان رهبری، تحول در نظام اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، آموزشی، اصلاح الگوی حکمرانی بر اساس فقه نظامات اجتماعی و هدایت نظم اجتماعی بر اساس الگوی پیشرفت اسلامی و مانند آن را از جمله اقدامات حیاتی فوری و ضروری دانست که موفقیت کامل تجربه جمهوری اسلامی وابسته به آن است.

آیت‌الله جنتی در پایان پیام خود، با تأکید بر اینکه مسئولیت این تحول عمیق و فراگیر بیش از همه، متوجه اندیشمندان و فضلای حوزه علمیه است، گفت: پژوهش‌های عمیق علمی، بازتعریف مسائل تمدنی، بازخوانی نظامات سیاسی اجتماعی غرب، توجه به نقاط ضعف و چالش‌های اداره نظام پس از انقلاب و ارائه راه‌حل‌های حِکمی مبتنی بر اندیشه اسلامی و هدایت و توانمندسازی پژوهشگران حوزه، از مأموریت‌های حوزه علمیه و مرکز تحقیقات علمی حکومت اسلامی به‌شمار می‌رود.

• سمت و سوی کتب و پایان‌نامه‌ها به سمت نیازهای نظام اسلامی باشد

به گزارش روابط عمومی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم به نقل از تسنیم، آیت‌الله حسینی بوشهری در پنجمین همایش کتاب سال حکومت اسلامی، یکی از فعالیت‌های آغازین طلاب حوزه‌های علمیه را پژوهش دانست و افزود: وقتی یک استاد در حوزه علمیه احساس می‌کند که طلبه‌ای توان لازم را دارد، به او فعالیت پژوهشی معرفی می‌کند. توانمندسازی طلاب در پژوهش در حوزه حکومت اسلامی، از اهداف همایش کتاب سال حکومت اسلامی است. تحقیقات حوزوی در عرصه اندیشه سیاسی، فقه حکومتی و حقوق عمومی، بایسته‌هایی دارد که لازم است رعایت شود.

رئیس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم در ادامه اظهار کرد: جامعه جهانی تشنه مباحث مرتبط با حکومت اسلامی است که اگر ویژگی‌های لازم را نداشته باشند، مشکلی را حل نخواهند کرد. کتاب‌های بسیاری نوشته شده؛ اما برخی موضوعات به جامعه ارتباطی ندارد و بعضی پژوهش‌ها به‌گونه‌ای است که انگار حکومتی دینی برپا نیست و انقلابی اسلامی صورت نگرفته است؛ این تحقیقات فقط در مباحث فردی قابل اثبات است؛ نه مسائل مربوط به حکومت اسلامی که امام خمینی ﷺ و امام خامنه‌ای آن را احیا کرده‌اند.

وی در تشریح ویژگی‌های روزآمدی و کارآمدی، عنوان کرد: در سال‌های آینده، باید سمت و سوی کتب و پایان‌نامه‌ها به سمت نیازهای نظام اسلامی باشد. نیازهای نظام را فقط در مرزهای ایران اسلامی نباید دید؛ زیرا حوزه‌های علمیه به رسالت انبیا علیهم‌السلام معتقد هستند و این رسالت، از عصر ائمه علیهم‌السلام به عصر غیبت رسیده و همچنان پابرجاست. پژوهش‌های ما نگاهی جهانی و به خارج از مرز نیز باید داشته باشد.

• صداوسیما در دعوت از کارشناسان دینی با حوزه علمیه مشورت کند

به گزارش خبرگزاری حوزه، آیت‌الله محسن اراکی، رئیس مرکز تحقیقات علمی حکومت اسلامی هم در این همایش، با اشاره به اینکه پیش از انقلاب اسلامی در عرصه اقتصاد، فرهنگ، اجتماع و تمامی صحنه‌های اجتماعی، اثری از فرمان خداوند نبود، افزود: وقتی فرمان خدا جامعه را شکل بدهد، یک شخصیت اجتماعی شکل می‌گیرد که این شخصیت یک واحد اجتماعی است؛ چون همه انسان‌هایی که در این جامعه زندگی می‌کنند، از آنجا که روابط خود را بر اساس حکم خدا تنظیم می‌کنند، پس همانند هم و مثل یک واحد اجتماعی بر اساس فرمان خدا عمل می‌کنند و تمامی روابط خرد آنها، بر اساس آن رابطه کلان واحد شکل می‌گیرد.

وی ادامه داد: اگر این حاکمیت شکل گرفت، روابط خرد مانند ازدواج و معاملات و غیره، بر اساس آن صورت می‌گیرد؛ ولی اگر روابط خرد بر بستر حکومت اسلامی نباشد، آن ثمری را که باید داشته باشد، نخواهد داشت. در این صورت عمل صالح انجام می‌شود؛ اما سیستم حاکم، همانند زندگی در جوامع غربی یک سیستم الهی نیست.

آیت‌الله اراکی با اشاره به اینکه در قرآن کریم، دو نوع نعمت عامه و تامه معرفی شده است، گفت: حاکمیت و ولایت الهی همان نعمت تامه است که اگر بشر از آن بهره نگیرد، نعمت‌های عامه ناقص و ناتمام خواهد بود.

عضو خبرگان رهبری خاطرنشان کرد: ولایت یک امر درونی و قلبی نیست؛ بلکه یک مسئله اجتماعی است و باید ساختار اجتماعی بر مبنای فرمان امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف مدیریت شود.

وی با تأکید بر اینکه امام غایب است، نه امامت او، گفت: امامت غیبت‌پذیر نیست؛ پس باید نائبی باشد که امور را به‌نیابت از امام انجام بدهد. کسانی که می‌گویند: ولایت مطلقه را قبول نداریم، اصلاً نمی‌دانند ولایت چیست.

آیت‌الله اراکی افزود: ما یا حاکمیت امام را قبول داریم یا نداریم. اگر حاکمیت او را قبول داریم، پس در دوران غیبت باید نائبی داشته باشد که از او نیابت کند. برخی بزرگان به موضوع توجه ندارند. اگر کسی در بحث ولایت قائل به تقسیم باشد، یعنی بخشی از ولایت را به طاغوت سپرده است. این هم تعدد حاکمیت می‌آورد و هم اینکه قائل به ولایت فاسق شده و این خلاف شرع است.

رئیس مرکز تحقیقات علمی حکومت اسلامی، با بیان اینکه امروز به فقهی نیاز است که در بستر برقراری حکومت اسلامی باشد، گفت: باید در جامعه جا انداخت که حاکمیت ولی‌فقیه یعنی حاکمیت امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف. دین یعنی حاکمیت و حاکمیت بدون اذن خدا ممکن نیست و از سوی دیگر نه در قرآن، نه در روایات و نه در شرایط امروز، تعدد حاکمیت قابل پذیرش نیست.

عضو مجلس خبرگان رهبری افزود: اگر قائل باشیم که در دوران غیبت، حاکمِ نائب از امام نداریم، این به‌معنای گوشه‌گیری و استعفای خداوند از حاکمیت است؛ درحالی‌که اتمام نعمت خدا آن است که جامعه بشر را تمکین ببخشد که از حاکمی تبعیت کند که او در اداره جامعه، جز به فرمان خدا عمل نمی‌کند.

آیت‌الله اراکی معنای اتمام نعمت در فرهنگ قرآنی و دینی را در اختیار خدا بودن حاکمیت جامعه دانست و افزود: اموری همچون امر به معروف که فقط به زبان نیست. مهم اقامه معروف و برچیدن بساط منکر از جامعه است که این کار اولیای الهی و نائبان آنان است.

وی با تأکید بر اینکه حوزه علمیه باید ضرورت وجود حکومت اسلامی و محتوای آن را تأمین کند، افزود: چرا بعد از ۴۵ سال هنوز دانش‌آموزان و دانشگاهیان ما اولیات مسائل حکومت اسلامی را نمی‌دانند؟ حوزه علمیه در این رابطه هزاران اثر و کتاب تولید کرده و کوتاهی از ناحیه حوزه نیست. صدا و سیما، آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها مقصرند که این دانش را منتقل نمی‌کنند.

آیت‌الله اراکی با بیان اینکه صدا و سیما، باید دانشگاه باشد و کارمندان و کارگزاران آن افرادی مثل شهید مطهری رحمه‌الله‌علیه باشند، به ابراز گلایه از این سازمان در عدم تبیین مناسب مسائل حکومت اسلامی با استفاده از ظرفیت حوزه پرداخت.

عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم خطاب به مدیران صدا و سیما گفت: وقتی کسی را می‌خواهید بیاورید که در مسائل اسلامی نظر بدهد، با حوزه هماهنگ کنید. گاهی عرق شرم بر جبین می‌نشیند که چه کسانی به‌عنوان فقیه و کارشناس مسائل اسلامی به صدا و سیما دعوت می‌شوند! اولاً کارشناس در حوزه علمیه تعریف دارد، ثانیاً حوزه، شورای عالی و بزرگانی دارد که باید با آنها مشورت کرد و باید کارشناسی دعوت شود که بتواند، مسائل را کامل تبیین کند و نیمه‌کاره رها نکند و یا به خرافه‌پرستی دامن نزند. ما از صدا و سیما انتظار داریم که صدا و سیمای جمهوری اسلامی باشد و مسائل اسلامی را از زبان کارشناسان حقیقی معتبری که توسط حوزه علمیه تأیید شده باشند، تبیین کند.

• پژوهش‌های حوزه به سمت اجتهاد تمدن‌ساز حرکت کند

آیت‌الله عباس کعبی، عضو هیئت‌رئیسه مجلس خبرگان رهبری نیز در این همایش، به توضیح سه نوع اجتهاد تبیینی، تطبیقی و تنظیمی پرداخت و گفت: اجتهاد تبیینی می‌تواند، فردی و اجتماعی باشد و یا هم ابعاد حکومتی داشته باشد؛ اما صرفاً در حوزه مباحث نظری است.

عضو هیئت‌رئیسه مجلس خبرگان رهبری افزود: در ادامه، اجتهاد می‌تواند یک مرحله دیگر طی کند و به اجتهاد تطبیقی برسد و اینکه باید چه کار کرد تا احکام خدا در ساحت عمل تطبیق و اجرایی شود.

عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم خاطرنشان کرد: دشمنان اسلام از اجرای دین در جامعه به وحشت می‌افتند. آمریکا و صهیونیسم مخالف شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی در عرصه جهانی بر پایه اسلام ناب محمدی و مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام هستند و الّا تا زمانی که اجتهادها در کتابخانه‌ها باشد، حتی اگر فاخر هم باشد، این‌ها معارضه‌ای با آن ندارند و صرفاً به‌عنوان مطالعات استشراقی به بررسی آن می‌پردازند.

آیت‌الله کعبی با اشاره به اینکه اجتهاد تنظیمی نیز، به رابطه دولت و ملت و دولت با دولت‌های دیگر می‌پردازد، گفت: اجتهاد تنظیمی، اقتضائاتی از جمله تسهیل، رقابت، پیش‌برندگی، رفع موانع و امثال آن دارد که در اصطلاح فقهی، از آن به‌عنوان سیاست شرعیه یاد می‌شود. صاحب جواهر حدود ۷۰ مسئله را نام می‌برد که بر اساس اجتهاد تنظیمی می‌توان در مورد آن فتوا داد که همه‌شان ماهیت حکومتی دارند.

عضو هیئت‌رئیسه مجلس خبرگان رهبری، اجتهاد تنظیمی را گامی مهم‌تر از اجتهاد تطبیقی دانست و گفت: در دوران حکومت اسلامی، با استفاده از گنجینه اهل‌بیت علیهم‌السلام و اجتهاد تطبیقی که از ابتدای انقلاب داشته‌ایم، فقه اهل‌بیت علیهم‌السلام وارد عرصه سیاسی اجتماعی شد که اولین دستاورد آن قانون اساسی است.

آیت‌الله کعبی، قانون اساسی ایران به‌مثابه یک قانون اساسی مترقی را دستاورد فقه اهل‌بیت علیهم‌السلام برشمرد و گفت: تطبیق فقه قانون اساسی به‌صورت روزآمد، از وظایف حوزه‌های علمیه است.

وی افزود: تمدن‌سازی، دستاورد اجتهاد تطبیقی، اجتهاد تنظیمی، اجتهاد زنده متحرک پاسخگو، نظام‌مند، کلان‌نگر، پیش‌برنده و مبارز است.

آیت‌الله کعبی، برای اجتهاد تمدن‌ساز که در بُعد تطبیق و تنظیم، بتواند جامعه را متحول کند و به جلو ببرد، سه محور ذکر کرد و گفت: محور اول نظریه تمدنی است که ما باید از یک نظریه تمدنی جامع برخوردار باشیم تا بتوانیم، بر اساس فقه و رویکرد امام خمینی ﷺ و رهبر معظم انقلاب و تجربه ۴۵ ساله نظام اسلامی، آن را در سطح جهان ارائه کنیم.

وی با اشاره به اینکه تمدن اسلامی مبانی متعددی دارد که یکی از آن عرصه‌ها، اجتهاد تمدنی است، عنوان کرد: نظریه تمدنی، دوگانه‌های مختلفی را کنار هم آورده است؛ از جمله عقلانیت و معنویت و اسلام رحمانی از سویی و ستیز با طواغیت و دشمنان بشریت از سوی دیگر.

عضو هیئت‌رئیسه مجلس خبرگان رهبری، راه‌حل بازگشت به ایمان و مناسبات اسلامی و کرامت انسان و احیای کرامت انسانی را، محورهای دیگر اجتهاد تمدن‌ساز معرفی کرد و گفت: در اجتهاد تمدن‌ساز، باید به اسلام به‌مثابه یک نظام و اجزای به هم پیوسته هدفمند و دارای یک سامانه جامع نگریست که پاسخگوی مسائل در ساحات مختلف امنیتی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و... است.

آیت‌الله کعبی با تأکید بر اینکه پژوهش‌های فقه حکومتی، باید به سمت و سوی اجتهاد تمدن‌ساز حرکت کند، افزود: رهبری شایسته الهی روح اسلام است و امروز معرفی این رهبری شایسته الهی و همراه کردن افکار عمومی جهان با آن، پیوند مستحکم بین امام و امت و بازسازی امت اسلامی، جزو وظایف ذاتی حوزه علمیه است.

عضو هیئت‌رئیسه مجلس خبرگان رهبری، با اشاره به نظر شهید آیت‌الله صدر رحمه‌الله‌علیه در صورت اختلاف فتوا و اینکه مرجع تقلید اعلم چه کسی باشد، گفت: ایشان در این بحث، به اجتهاد تطبیقی و تنظیمی اشاره می‌کند و می‌گوید: اعلم کسی است که شئون زندگی را بشناسد و فقه را در ابعاد مختلف شئون حیات اجتماعی تطبیق نماید.

آیت‌الله کعبی در پایان خاطرنشان کرد: علاوه بر لزوم نگاه نو به اجتهاد تطبیقی و تنظیمی، تولیدات حوزه‌های علمیه باید به زبان روز دنیا تبدیل و توزیع گردد و از محصولات فاخر حوزه‌های علمیه استفاده شود.

• ارسال ۲۱۰ اثر علمی به همایش پنجم

حجت‌الاسلام والمسلمین عابدی‌نژاد، دبیر علمی این همایش نیز، در این مراسم گفت: این همایش با حمایت و ابتکار آیت‌الله حسینی بوشهری در مرکز تحقیقات علمی حکومت اسلامی راه‌اندازی شد و اکنون در اختتامیه آن قرار داریم.

قائم‌مقام مرکز تحقیقات علمی حکومت اسلامی، توانمندسازی حوزه پژوهش و تحقیقات حوزه‌های علمیه در بحث حکومت اسلامی را هدف اساسی همایش کتاب سال حکومت اسلامی برشمرد و اظهار کرد: حوزه‌های علمیه از ظرفیت تمدنی بالایی برخوردار هستند.

دبیر پنجمین همایش کتاب سال حکومت اسلامی با اشاره به اینکه ما در ادامه تأسیس نظام اسلامی وارد مرحله دولت‌سازی و حکمرانی اسلامی شده‌ایم، گفت: در این مرحله هم، نقش حوزه‌های علمیه بی‌بدیل است.

وی تأکید کرد: قدرت تأثیر و جریان‌سازی و تمدن‌سازی حوزه‌های علمیه در مراحل پیش‌روی تکامل انقلاب اسلامی وابسته به پژوهش‌های عمیق و چندجانبه در حیطه حکومت اسلامی است.

حجت‌الاسلام والمسلمین عابدی‌نژاد در رابطه با هدف برگزاری همایش کتاب سال حکومت اسلامی گفت: هدف از این همایش، ساماندهی، جهت‌دهی و توانمندسازی پژوهشگران حوزه حکومت اسلامی است تا این تکلیف تمدنی که بر دوش حوزه‌های علمیه است به بهترین شکل ایفا شود.

دبیر این همایش در توضیحی درباره همایش کتاب سال حکومت اسلامی، گفت: این همایش در این چند سال با استقبال خوبی مواجه بوده است و در پنجمین دوره، ۲۱۰ اثر پژوهشی مربوط به سال ۱۴۰۱ در سه محور اصلی ۱- اندیشه سیاسی به‌معنای عام، ۲- فقه حکومتی به معنای پژوهش‌های فقهی با رویکرد حکومتی و ناظر به اداره جامعه اسلامی ۳- حقوق عمومی و مباحث مربوط به قانون اساسی و حقوق بشر و رابطه دولت ملت مورد بررسی قرار گرفته است.

• تقدیر از برگزیدگان کتاب‌های منتشرشده و رساله‌های علمی سطح چهار و دکتری برتر دفاع‌شده در سال ۱۴۰۱

آثار برگزیده مربوط به تولیدات داخلی مجلس خبرگان

- کتاب اصول فقه نظام اثر آیت‌الله اراکی؛
- کتاب فقه حقوق اساسی از آیت‌الله کعبی؛
- کتاب حکومت، عدالت، امنیت و مبارزه با فساد از دیدگاه امیرالمؤمنین علیه‌السلام اثر آیت‌الله دری نجف‌آبادی؛

آثار برگزیده مربوط به تولیدات خارج از مجموعه خبرگان رهبری

بخش کتاب

-کتاب قانون نظام ولایی در فقه و اصول اثر آیت‌الله سیداحمد مددی؛

-کتاب فقه اطلاعات و امنیت اثر حجت‌الاسلام محمدجواد مهری

-کتاب بررسی تطبیقی شیوه حکومتی امیرالمؤمنین علیه‌السلام و سیره حکومتی رهبران انقلاب اسلامی اثر حجت‌الاسلام والمسلمین یعقوبی.

بخش پایان‌نامه

- «راهبردهای جمهوری اسلامی در مقابله با سیاست‌های سلطه در گسست میان کارگزاران نظام و مردم» از مهدی راسخی مؤسسه پژوهشی امام خمینی ﷺ؛
- «مشارکت سیاسی در حکومت غیرمشروع» از حجت نیازعلی از پاکستان، جامعة‌المصطفی.